

ЗАХОДИ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ УМОВ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

*Євсєєв Олександр Сергійович
м. Полтава*

Виконання будь-якої роботи протягом тривалого часу супроводжується стомленням організму, що проявляється в зниженні працездатності людини. Поряд з фізичною й розумовою роботою значний вплив на стомлення робить і навколишнє виробниче середовище, тобто умови, у яких протікає його робота [2].

Основними факторами успіху у вирішенні проблем покращення праці на підприємствах є:

1. Розробка ефективної кадрової політики.
2. Постійне удосконалювання кадрової роботи на підприємстві.
3. Турбота керівництва про підвищення рівня кваліфікації своїх співробітників.
4. Посідання ефективного навчання персоналу, підвищення кваліфікації і мотивації для розвитку здібностей працівників.
5. Чітка система управління коштами, виділеними на навчання і підвищення кваліфікації, облаштування робочого місця, виплату заробітної плати.
6. Усвідомлення значення людського чинника як елемента конкурентоздатності підприємства.
7. Формування позитивного морально-психологічного клімату в колективі, який забезпечить найповніше використання потенціалу працівників.
8. Створення на підприємстві умов для зменшення числа звільнених.
9. Продумана соціальна політика, в якій важливу роль відіграє матеріальне стимулювання персоналу, програми щодо покращення умов праці, відпочинку, пільгове харчування.
10. Здійснення комплексу заходів зі створення високопродуктивних виробничих колективів.
11. Координація і контроль виконання намічених кадрових заходів.

Слід зазначити, що в практиці вітчизняних підприємств варто використовувати таку багатоваріантність заходів щодо підвищення ефективності кадрового менеджменту та подолання проблем, пов'язаних з побудовою системи кадрового менеджменту на підприємстві. Подальші наукові розробки, апробація цих пропозицій дадуть змогу визначити пріоритетність впровадження окремих підходів [3].

Основними заходами щодо зниження фізичної й нервово-психічної напруженості є наступні:

- підвищення рівня механізації й автоматизації трудомістких виробничих процесів, використання сучасної високопродуктивної техніки;
- удосконалювання організації робочих місць;
- організація прийомів і методів праці;
- оптимізація темпу роботи;
- оптимізація режиму праці й відпочинку;
- поліпшення транспортного обслуговування робочих місць, пов'язаних з важкими предметами праці;
- науково обгрунтоване встановлення норм обслуговування встаткування й норм часу його обслуговування з урахуванням обсягу інформації, що працівник може правильно сприйняти, переробити й прийняти своєчасне й правильне рішення;
- чергування робіт, що вимагають участі різних аналізаторів (слуху, зору, дотику й ін.);
- чергування робіт, що вимагають переважно розумових навантажень із роботами фізичними;
- чергування робіт різної складності й інтенсивності;
- оптимізація режимів праці й відпочинку;
- попередження й зниження монотонності праці шляхом підвищення змістовності праці;
- ритмізація праці (робота із графіка зі зниженої на 10-15% навантаженням у першій і останній години робочої зміни);
- комп'ютеризація обчислювальних і аналітичних робіт, широке використання персональних комп'ютерів у практиці керування виробництвом, організація комп'ютерних банків даних по різних аспектах виробничої діяльності й інші.

Одним з важливих профілактичних засобів попередження стомлення при дії інтенсивності шуму є чергування періодів роботи й відпочинку при дії шуму. Відпочинок знижує негативний вплив шуму на працездатність лише в тому випадку, якщо тривалість і кількість відпочинку відповідає умовам, при яких відбувається найбільш ефективне відновлення мір впливу, що дратуються, шуму нервових центрів, тому при виборі засобів підвищення працездатності для конкретного виробництва необхідно враховувати вплив відпочинку на обмеження впливу інтенсивного шуму на організм людини[2].

Для обмеження й усунення шкідливої дії вібрації на виробництві необхідний: ретельний догляд за встаткуванням, використання різних типів глушителей, усунення контактів фундаменту агрегату з фундаментами будинків і, головне, можливість зміни технології – заміна виробничих операцій, пов'язаних із шумами й вібрацією, безшумними виробничими процесами, раціональне чергування періодів відпочинку й роботи при впливі вібрації.

Для забезпечення найкращих умов висвітлення, оптимальна освітленість повинна встановлюватися з урахуванням світлових властивостей (коефіцієнта відбиття) робочої поверхні, розмірів оброблюваної деталі, частоти й тривалості періодів відпочинку протягом робочого дня, характеру трудового процесу, зокрема, точності зорової роботи.

До пасивних засобів підвищення працездатності, що одержує все більше поширення на виробництві, ставляться методи оздоровчого впливу на організм людини: аерація, водні процедури, аероіонізація, ультрафіолетове опромінення. Найбільший ефект одержують при їхньому використанні при роботі в екстремальних умовах (у шахтах, у гарячих цехах із застосуванням більших фізичних зусиль, при дії інтенсивного шуму й вібрації й т.д.).

Аерація – інтенсивна вентиляція, при якій під впливом різниці питомих ваг зовнішнього й внутрішнього повітря й впливом вітру на стіни й покрівлю вдало створюється керований і регульований повітрообмін через відкриваючі фрамуги й стулки вікон. При використанні природної вентиляції не можна надмірно збільшувати обмін зовнішнього й внутрішнього повітря, тому що це може привести до підвищення концентрації сторонніх газів і пилу в повітрі й до переохолодження організму працюючих внаслідок збільшення швидкості руху повітря, або зменшити повітрообмін, оскільки не буде необхідного припливу свіжого повітря.

Відомо відбудовний вплив на організм людини інших оздоровчих методів - водних процедур (душ, обтирання, умивання, гігієнічні ванночки й т.д.). В умовах виробництва вони є засобами відновлення працездатності й засобами адаптуванні до екстремальних умов. Для відновлення працездатності водні процедури застосовуються, як правило, при середній і важкій фізичній роботі в гарячих цехах, у шахтах, при ремонті нагрівальних печей і казанів і т.д. З метою підвищення працездатності водні процедури можуть застосовуватися й протягом робочого дня, та по його закінченні.

До оздоровчих засобів підвищення працездатності відноситься ультрафіолетове опромінення. Фізіологічними й клінічними дослідженнями встановлено, що при обмеженні або позбавленні людини природного світла настає так зване світлове голодування, в основі якого ультрафіолетова недостатність вона виражається у виникненні гіпо- і авітамінозу (недолік вітаміну Д), порушення фосфорно-кальцієвого обміну (з'являється карієс зубів, рахіт і ін.), ослаблення захисних сил організму, зокрема, схильності до багатьох захворювань. Ці зміни погіршують самопочуття й спричиняють зниження працездатності, швидку стомлюваність і збільшення строків відновлення сил. Для профілактики світлового голодування доцільно використовувати стимулюючу дію ультрафіолетових променів. Відомо, що застосування додаткових доз ультрафіолетових променів сприятливо впливає на організм людини, підвищує його працездатність, поліпшує самопочуття й сприяє зниженню захворюваності [4].

До оздоровчих засобів підвищення працездатності також відноситься іонізація повітря на виробництві. Нормативні величини іонізації повітряного середовища виробничих приміщень регламентуються санітарно-гігієнічними нормами, затвердженими Міністерством охорони здоров'я.

Іонізація повітря – процес перетворення нейтральних атомів і молекул повітряного середовища в електричні заряджені частки (іони). Іони в повітрі виробничих приміщень можуть утворюватися внаслідок природної, технологічної й штучної іонізації.

Природна іонізація відбувається повсюдно й постійно в часі в результаті впливу на повітряне середовище космічних випромінювань і часток, що викидаються радіоактивними речовинами при їхньому розпаді. Технологічна іонізація відбувається при впливі на повітряне середовище радіоактивних, рентгенівських випромінювань, термоемісії, фотоєфекта й ін. іонізуючих факторів, обумовлених технологічними процесами. Іони, що утворюються при

цьому, поширюються в основному в безпосередній близькості від технологічної установки. Важливо, щоб рівень іонізації повітряного середовища підтримувався на певному рівні, тобто не перевищував і не був нижче гранично припустимих значень.

Для цього проводиться штучна іонізація. Штучна іонізація здійснюється спеціальними пристроями – іонізаторами. Іонізатори забезпечують в обмеженому обсязі повітряного середовища задану концентрацію іонів певної полярності [1].

Покращення умов праці на виробництві є необхідною умовою підвищення її продуктивності та економічної ефективності виробництва. Для цього необхідно:

- розробляти і впроваджувати у виробництво найбільш раціональні технологічні процеси і таку організацію виробництва і праці, яка б усувала небезпечні та шкідливі для здоров'я чинники;

- залучати у виробництво найновішу техніку, під час експлуатації якої виключається потенціально небезпека аварії, пожеж та нещасних випадків;

- розробляти заходи, спрямовані на профілактику травматизму, професійних захворювань та підвищення культури виробництва, які гарантують повну безпеку і здорові умови праці [3].

Перелік використаної літератури:

1. Богоявленська Ю. Економіка та менеджмент праці : навчальний посібник / Юлія Богоявленська, Євген Ходаківський. – К.: Кондор, 2005. – 328 с.
2. Завіновська Г. Економіка праці : навчальний посібник/ Галина Завіновська. – К.: КНЕУ, 2003. – 298 с.
3. Калина А. Економіка праці : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Алла Калина. – К.: МАУП 2004. – 268 с.
4. Махсма М. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навчальний посібник / М. Махсма. – К.: Атіка, 2005. – 303 с.

НЕГАТИВНИЙ ВПЛИВ ВТОМИ НА ПРОФЕСІЮ ВЧИТЕЛЯ

*Костенко Анна Русланівна
м. Полтава*

Як відомо, педагогічна діяльність вимагає певного рівня психологічного і психофізіологічного статусу вчителя, що забезпечує її успішність і якість. З іншого боку, умови діяльності, сама професійна діяльність, її зміст суттєво впливають на психофізіологічний стан, здоров'я вчителя навіть за умови відповідності його індивідуальних особливостей вимогам педагогічної діяльності. Особливості професійної праці найчастіше вважаються причинами низьких показників здоров'я учителя. У них, як правило, відображаються загальні вади в організації і умовах праці, що негативно впливають на її ефективність.

Професійна діяльність вчителя характеризується значним напруженням розумової діяльності. Це зумовлено, по-перше, специфікою його професії, основним завданням якої є передача знань, по-друге, – великим робочим навантаженням, яке щоденно вимагає від вчителя значної витрати як розумового, так і фізичного потенціалу. Загальна тривалість розумової праці у викладачів історії, географії, біології складає в день 8-10 годин; у викладачів мов, математики та вчителів молодших класів – 10-11 годин. Навантаження часто збільшується протягом навчального року [3].

Переважаюча більшість вчителів оцінюють свою працю як дуже напружену і відмічають значну втому наприкінці дня, тижня і особливо навчального року [2; 4]. Психофізіологічні дослідження, проведені А. О. Навакатикяном та В. В. Крижанівською в різні періоди навчального року, виявили накопичення негативних функціональних порушень з боку центральної нервової та серцево-судинної систем [4]. Наприкінці навчального року відмічається зниження функцій уваги, збільшення латентного періоду зорово-моторної реакції. Характерним є підвищення артеріального тиску, зміна вираженості кореляційних зв'язків між показниками різних геодинамічних функцій тощо.

Найбільш значущою причиною цих змін є перевтома як наслідок високого напруження центральної нервової системи у процесі роботи, значна її тривалість та недостатній рівень реабілітаційних процесів. Зі збільшенням віку вчителів відповідно зростають психофізіологічні ознаки перевтоми [4].

Отже, втома – це сукупність тимчасових змін у фізіологічному та психологічному стані